

Het Leeuwenhof in 2001

De oude zandwinningsvijver langs de Ringvaart 'het Leeuwenhof' werd drie jaar geleden door de voormalige Actiegroep Bourgoyen-Ossemeersen ingericht als natuurreservaat. De plas, die eigendom is van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, mocht sinds toen door ons beheerd worden. Veel moeite kost ons dat eigenlijk niet. Vanaf 1 juli tot 1 november komen er drie koeien op om de oevers te begrazen. Naast nog enkele soortgerichte acties, laten we de natuur hier gewoon zijn gang gaan. Welke acties dat zijn en hoe de natuur hier zijn gang gaat, leest u in dit verslag.

GEERT SPANOGHE

Watervogels tot meeuwen

Op een plas zijn watervogels en consoorten nu éénmaal prominent aanwezig. Hieronder volgt een gedetailleerd overzicht van soorten en aantallen. Net zoals voorgaande jaren bleek het Leeuwenhof 's winters niet de plaats te zijn voor *futen*. Pas na half februari werd er regelmatig meer dan één exemplaar gezien. Vanaf begin april zaten er steeds vier, in juni tot zes adulte vogels. Enkele broedpogingen in mei mislukten. Pas in de laatste week van juli werd bij een eerste koppel jongen gezien. Kort daarop, op 31 juli, had ook een tweede koppel drie pulli of donsjongen. Bij het begin van de herfst zat er zelden nog meer dan één fuut op de plas.

Pas vanaf juni werden regelmatig *dodaarsjes* gezien (drie exemplaren op 5 en 25 juni). Hoewel ze eind juni

ook zingend werden waargenomen, kwam het niet tot een broedgeval. Op 20 augustus zat er een juveniel exemplaar op doortrek. In maart, oktober en november werd af en toe één *Dodaars* opgemerkt. Er werden dit jaar geen *geoorde futen* waargenomen. Nochtans zaten die wel in groot aantal in de Gentse kanaalzone.

Op 22 juni zat in overhangende wilgen aan de overkant van de plas een adulte *kwak*, een nieuwe soort voor het Leeuwenhof. De zeer schaarse waarnemingen van pleisterende *blauwe reigers* zijn te verklaren doordat de plas met zijn steile oevers gewoon weinig plaats biedt voor reigers (en ook steltlopers). *Aalscholvers* zitten vooral graag op onze vlotjes en de kleine eilandjes, en dit vooral vanaf juni tot begin november. De hoogste aantallen zien we

gewoonlijk begin september; dit jaar waren dat 54 en 63 exemplaren op respectievelijk 2 en 7 september. *Knobbelzwanen* zijn er vooral in het najaar, de maxima bedroegen elf exemplaren op 7 oktober en veertien exemplaren op 1 december.

Geheel augustus werden tot vier *rosse fluiteenden* gezien, een exoot, oorspronkelijk afkomstig uit tropisch Afrika en Zuid-Amerika. Op 4 oktober werd nog éénmaal één exemplaar waargenomen.

Er werden slechts twee broedgevalen van de *wilde eend* genoteerd, waarvan één dan nog een bastaard betrof. Er zitten trouwens zelden meer dan 25 wilde eenden op de plas, zowel 's zomers als 's winters. *Slobeenden* zitten er enkel tijdens vorstperiodes en op doortrek (vooral

ijsvogel (boven) en kuifeend (onder)

maart-april). De hoogste aantallen waren 31 en 26 op respectievelijk 31 maart en 9 april en 52 exemplaren tijdens een vorstperiode, op 15 december. Min of meer hetzelfde zien we bij de *krakeend*. Het voorjaarsmaximum bedroeg zes vogels op 9 mei. Hogere aantallen werden geteld in het najaar met al tien exemplaren op 7 oktober, twintig op 30 oktober en zelfs 43 op 15 december. Er werd één *pijlstaart*, een niet jaarlijkse gast, waargenomen: een wijfje op 17 december. Dé eenden van het Leeuwenhof zijn echter de *duikeenden*, namelijk de *kuif-* en *tafeleend*. De hoogste aantallen *kuifeend* zien je uiteraard 's winters: 600 exemplaren op 14 januari en 624 op 10 december. Tussen mei en half oktober zitten er zelden meer dan 100. De *tafeleend* heeft het hier andere jaren al beter

gedaan: de maxima dit voorjaar bedroegen 215 exemplaren op 14 januari en 234 exemplaren op 23 februari, in het najaar 124 exemplaren op 10 december. Op 9 maart werd een wijfje *krooneend* waargenomen. Van eind januari tot eind maart zat er naar jaarlijkse gewoonte een wijfje *brilduiker*, op 3 februari werd het vergezeld van een mannetje. Er werden vier broedparen van *meerkoet* geteld en twee van *waterhoen*. Voor hoge aantallen van deze soorten moet je in meersengebieden als de Bourgoyen of op plassen met grasvelden gaan kijken. Op 15 november zat een *houtsnip* langs het toegangspad, een nieuwe soort voor het gebied. Die heeft hier trouwens weinig te zoeken, het is immers een vogel van bossen en wilgenopslag. Naast *kokmeeuwen*, *stormmeeuwen*, *zilvermeeuwen* en in het zomer-seizoen *kleine mantelmeeuwen*, werd ook een paar maal een eerste winter *geelpootmeeuw* gezien (25 januari, 3 oktober en 10 november). Op 15 november zat er een *grote mantelmeeuw* en op 20 oktober een adulte *Pontische meeuw*.

Flotjes voor de visdief

Eén van onze soortgerichte acties in het Leeuwenhof is het voorzien van broedgelegenheid voor de *visdief*. Hiervoor leggen we elk jaar een vlotje in het midden van de plas. De eerste visdief werd gezien op 22 april, de tweede een heel stuk later, in mei. Op 9 juni bleek voor het eerst een jong onder de visdiefmoeder op het vlot te zitten. Pas enkele dagen later zag je dat het om twee jongen ging. Op 1 juli zwom er een donsjong (met al wat pluimen) rond, dat van het vlot gesprongen of gesukkeld was. We vreesden een beetje voor zijn leven, omdat hij niet terug op het vlot raakte, maar hij bleek toch wel tegen dat ronddobberen bestand te zijn. Reddingspogingen leidden trouwens enkel tot gevaarlijke aanvallen van de mannetjesvisdief, die hierbij de redder in spe verschillende bloedende hoofdonden bezorgde. Op 5 juni stootte deze visdief zelfs een laag overvliegende kraai in het water, die na nog een paar aanvallen verdronk! Op 14 juli vlogen beide

juvenile vogels voor de eerste keer rond en op 19 juli waren ze al weggetrokken. Enkel de adulten kwamen daarna 's avonds nog slapen.

Holenbroeders en kleine beestjes

De eerste *ijsvogels* werden begin maart opgemerkt. Zij kwamen ook tot broeden, in een hol net onder de kijkwand. Tot eind juli waren ze hier met hun jongen dagelijks te zien. In juli kon je langs de westrand van de plas scholen van duizenden jonge visjes zien zwemmen. Meer dan genoeg voor alle viseters hier, zoals *ijsvogel*, *visdief*, *fuut* en *aalscholver*. Op 17 maart werden hier zowel de eerste *oeverzwaluw* als de eerste twee *boerenzwaluwen* gezien. Voor de *oeverzwaluwen* organiseren wij jaarlijks onze wereldberoemde OZWAV ofte OeverZwaluwenWand-AfsteekVoormiddag. In 2001 viel die op 31 maart. Een twintigtal vrijwilligers stak toen een nieuwe strook oever af. Het resultaat was een vijftig meter lange, steile zandwand. Geen *oeverzwaluw* kon hieraan weerstaan. Op 3 mei hadden ze hierin al 61 nieuwe holen gegraven. Het jaartotaal was 96 broedpaartjes. Minder dan het jaar daarvoor maar toch nog meer dan behoorlijk. Onder de kleine vogeltjes vermelden we, om onze opsomming van broedvogels volledig te maken, één paar *fitis*, *grasmus* en *graspieper* en drie paar *bosrietzanger*.

Een woord van dank ten slotte aan enkele trouwe Leeuwenhofgangers: Geert Van Hooren, Benny Cottele en Alain Devreese. Samen met hen kwamen we tot de mooie reeks waarnemingen die dit artikel mogelijk maakten.

De eerste zaterdag van februari en juni is er telkens een geleide wandeling rond de plas. De eerste staat in het teken van de overwinterende eenden, de tweede van de broedvogels. Vooral een kort bezoek aan de *oeverzwaluw*wand behoort tot de leukere ervaringen. En anders kan je dagelijks de plas afspeuren vanaf de uitkijkpost.